

בין קודש לחול

מכון מאיר

1. עין אי"ה שבת ב', ו', א'

ולא בעיר של זהב. שני אלה הכחות העומדים תמיד זה נגד זה בכל ענין, כלומר המיעוט וההפרזה, - שרק בהשפעתם יבא דרך הממוצע, הטוב, הבנוי מתמצית העילוי שיש בשני הדרכים יחד, - הנם צריכים לבא בראש רגשי הקודש של קדושת יום המנוחה, המרחיב את הנפש, מעדנה ומפנקת.

מי אלה הנן שיכולות לנטות יותר מדאי אל ההידור החיצוני, המכשיל רבים ומרבה מהומה במשפחות ועמים, הנן הנשים, הבנות, הנטויות הרבה לקישוט והידור. שכשם שהמדה הנכונה יקרה היא ונאה, כן הפרזה מכלה ומאבדת מנפש עד בשר. ע"כ דוקא בעצם קדושת יום הש"ק, עצת ד' הופיעה על חכמי קודש, - לא מצד עצם הניגוד אל ההידור והיופי, הטוב, מצד עצמו, כ"א מסבה צדדית, תולדת השחצנות שפוגעת - ממילא בגבול הקדושה, "שמא שלפא ומחוייה", - לבצר את כח תשוקת ההתהדרות העלולה להכות שורש עמוק יותר מדאי דוקא ע"י כח הקדושה, העידון והמנוחה של יום הקדוש. ההדור הזה כשהוא פוגע בהתרחבותו, והנטיה אל מראה עינים, המשעת את הלב מכל מה שהוא אמת וטוב פנימי ונצחי, הוא מוצא מקום אפילו במה שהוא בתחילה מיוסד בתכלית הטוב, בתכלית היושר והאורה. וכשהוא מעות את דרכו, הוא פוגע במרכז החיים והקדושה בכשלון יותר גדול, בהוציאו אל החולין והגרעון של חיצוניות, וקטנות, מה שהוא נשגב וקדוש עד מאוד.

מה נאמנה ונעימה היא ההתעוררות הנפשית של ההידור הישראלי לראש הבנות היקרות בעיר של זהב, עיר עז לנו, ירושלים דדהבא. אומה טובה וקדושה היא מורשת אמות טובות, ותורת אם זו כנסת ישראל. ע"כ ההשגה הסוביקטיבית, המולדת את הרגשתה בנקודה היותר ראשית של נטיית נפשה, ההוד והפאר המיוחדים לה, - מלמד שקלצה הקב"ה לחוה והביאה לאדם, - שמה צריכה ההרגשה הקדושה הכללית של מרכז האומה בכללותה, בהדרה וקדושתה, למצא מקום. והחומר היותר נאה לקבל צורה נאותה, היא ההרגשה העדינה והקדושה שהיא להיות בסיס להנשמה האלהית הנשאבת ממרומי השכל העליון, מקור תורת אם, זאת העיר של זהב הנתונה בראש בנות היקרות בנות ציון, הקשורות בקשר אמיץ בכל רגשי לב טהור בעמם וארצם, ומרכז חיי האומה וכבודתה, הוא הדרך ויופין.

אמנם התכנית הזאת צריכה להיות שומה לא מחפץ טבעי שפל, באין אור ושכל, באין קדושה ותפארת פנימית הנובעת ממקורה של תורה. כי רק כשהעז של ההרגשה הטהורה היא תולדה מאור הקדושה השכלית של דעת אלהים אמת, שממנה באה ההרגשה של אהבת הכנסיה וכל פרטי כחותיה, ושיהיה מרכז החיים שלה מקור האושר, הנצח וההוד, אז היא הרגשת אמת וצדק שיש לה יסוד קיים לעד. ירושלים דדהבא כדעביד ר"ע, סופר האותיות שבתורה, שכולהו סתימתאה אליביה, שיצאה נשמתו באחד, ודברים שלא נתגלו למשה נתגלו לר"ע וחביריו, מאור קדוש ועליון זה, מקור יסוד האורה השכלית, נכונה היא ההרגשה, המבוססת על ההשכלה האמיתית של תורת אמת, הנעוצה בעומק הנשמה הישראלית, להיות עולה ומפרחת. ומ"מ בהיותה יורדת בתחום הרגש המשתתף עם התכונה של הנטיה אל הברק החיצוני, צריכה לכה מצמצם, הנותן לה גבול השומר בכבוד את ערכה ואומר לה עד פה תבא, שמתגלה ממילא, בהכרח-התמעטות-הקישוטים, אפילו היותר נעוצים ביסוד התכונה לחבת הכלל והקדושה, למען הכניע את ההדר החיצוני, להראות, ע"י התמעטות זה הצביון במעט, את יקרת היופי הפנימי של המנוחה והקדושה של הדרת החיים שהם מקודשים בנועם ויופי עליון של הקדושה העליונה: טוב להודות לד' ולזמר לשמך עליון, להגיד בבקר חסדיך ואמונתך בלילות מה גדלו מעשיך ד' מאד עמקו מחשבותיך איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת. שקר החן והבל היופי אשה יראת ד' היא תתהלל.

2. עין אי"ה שבת ב', ז', א'

הקודש והחול מקושרים הם יחד זה בזה. אם אין קודש אין לחול שום ערך. רק הקודש, שהוא מרומם את החיים ומאשר אותם באושר כזה, שהם אך בו שוים את מציאותם וממלאים את כבודם, הוא נותן מקום למציאות החול, שיהיה לו גם ערך הגון, מפני שהוא מזהר מהניצוצות של זוהר הקודש שמתנוצצים עליו. אמנם בהויה בכללה הולכים הדברים כסדרם. החול מתהווה, מכין את הצעותיו, מכשיר את מעמדיו, ועל ידי התגלגלות סבותיו בא הקודש ומאיר בבא עתו. בטוחה היא ההויה בכללה, ומבטחת היא בעז כללותה את האדם הקשור בה, שהחול יביא את הקודש. כל זאת ההבטחה איתנה היא, כל זמן שהיחיד הולך הוא בכינוסו של

הכלל. ההויה, בהתגלותה הרוחנית בטבע הנשמה הכללית, מובילה אותו אל הדרך הכללי, ובטוח הוא שלא ישאר באמצע הדרך, להיות משתקע בחול מבלי הבא אותו אל הקודש, כי מוכן הוא הקודש הכללי בבא זמנו, ואורו מאיר מבלי משים מצד היחיד.

אבל לא כן הוא גורל היחיד אשר נעתק מהפעולה הכללית, אותו אשר קשי יומו הדיח אותו מהלאה להכינוס הקיבוצי, בדרך או במדבר. כאן ישנם שני פנים. מצד הסגולה הגנוזה בקרב כל נשמה מחיי הכלל המובטחים באיתנם, נכון הוא שיקח לו את הדרך של ההויה בכללה. החול יהיה ראשית מעשהו והוא יביאהו אל הקודש, כברייתו של עולם, שקדם החול, והאורה האירה אחרי אשר החושך החילוני הכין לו את מכשיריו. אבל אם נאבה לבסס את בטחון הקודש אצל היחיד, לא רק מצד עריגתו הפנימית, שבה עז הכללות גנוז(ה), כ"א לפי המתגלה בחייו המעשיים, מסוכן הוא היחיד להחל בחול. הוא יוכל להשתקע בחיי החול, עד אשר אור הקודש יסתר לגמרי מעיניו. ומצד היחידיות, שאין לו קבוצה עוזרת, כאדם הראשון, לו נאה להחל בקודש בפועל להזריח את אורו, ואז גם החול יהי מלא כבודו והדרו, ולא ירד לעמקי המחשכים שהחול המשולל מהדרת הקודש יוכל לטבע בהם. וההפרדה מהכינוס, היא יכולה לעשות את פעולתה על היחיד, למנע ממנו את בטחון העליה שהכלל מובטח בה, בין כשהיא באה מצד הכרח החיים שאינה מטרה בפני עצמה, הליכת הדרך הרגילה, בין כשהיא נעשית לשם מטרה של פרישות נשגבה, כפורש למדבר, לשם חיים מדבריים, להיות פטור על ידם מהמון החשבונות הרבים של בני האדם, יושבי העולם התרבותי ומשאיו, המעכבים את חיי הקודש להאיר בגלוי. בכל זאת, אין בטחון היחיד הזה איתן, אחרי כל רום שאיפתו לקודש הנשגב, כמדת אותו הבטחון של הקודש הכללי השרוי אפילו בתוכיותם של חיי החברה הכללית, המלאה כ"כ עמל נפש. שסוף כל סוף בטחון רוממות הרוח ועז הקודש, המכשרת באין כל ספק את החול בכל תהלוכותיו הקודמות אל הקודש, הוא הכלל כולו. להכלל דרך אחת סלולה, לבא מן החול אל הקודש. וליחיד הסולל לו לעצמו דרך החיים, כבר יש לספק מקום לדון, באיזו צורה יבסס את איתנותו, בהקדמת החול או בהכרח של הקדמת הקודש, כדי להבטיח את עליית החול. "רגלי עמדה במישור במקהלים אברך ד", "אלהים מושיב יחידיים ביתה".